

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ

ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ: ІДЕЇ, ТРАЄКТОРІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ 2026

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875

ББК 74.489.4

П 78

*Рекомендовано до друку вченою радою гуманітарного факультету
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 2 від 25 лютого 2026 року)*

Упорядники:

Циганюк Л. І., доктор філософії з музикознавства, доцент, доцент кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та методики музичної освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Качуринець Л. В., кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри вокалу та диригентсько-хорових дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Професійне зростання молоді: ідеї, траєкторії, перспективи : збірник наукових праць студентської молоді / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець. Хмельницький : ХГПА, 2026. Вип. V. 472 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Топорівська Я. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, декан факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Зарицька А. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори цих публікацій.

©Циганюк Л.І., 2026
©Качуринець Л.В., 2026

Ірина Гладка. Проектування меблів для малих просторів як підготовка студентів до реального запиту на ринку..... 264

Катерина Мельник. Особливості використання інтерактивного книжкового видання для дітей молодшого віку..... 268

Яна Гузікова. Проектування настільної гри як форма практико-орієнтованого навчання дизайнерів..... 273

Аліна Андрєєва. Портфоліо як інструмент самопрезентації та його роль у професійному зростанні творчих особистостей..... 280

Аліна Шандрівська. Художня виразність та освітній потенціал пластики малих форм у школі..... 285

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Тетяна Кузьміч. Використання міждисциплінарних зв'язків у мистецькій освіті..... 292

Ангеліна Горобець. Використання засобів мистецтва для підвищення професійної стресостійкості майбутнього вчителя..... 296

ОСВІТА

Вікторія Гевчук. Творчі завдання як педагогічний засіб розвитку мистецької компетентності..... 300

Кароліна Мех. Роль гри у формуванні творчих та художніх компетентностей учнів..... 308

Діана Штиль, Віта Павленко. Математичний сторітелінг як засіб розвитку критичного мислення молодших школярів на уроці математики..... 319

Марія Бузнякова. Інноваційні методи у викладанні образотворчого мистецтва: можливості голографічних технологій..... 326

Олена Ковальчук. Використання інтерактивних навчальних посібників у процесі викладання образотворчого мистецтва..... 338

Юлія Селіверстова. Типові анатомічні помилки у навчальних портретах початківців..... 344

Антон Галіцин. Інформаційно-комунікаційні технології обробки музики у роботі вчителя музичного мистецтва..... 350

Ангеліна Котляренко. Музична педагогіка в епоху TikTok: як повернути дітям здатність чути великі форми..... 355

Анна Заруднева. Педагогічні підходи до регулювання використання штучного інтелекту на уроці мистецтва..... 363

Юлія Мельник, Віта Павленко. Формування екологічної культури здобувачів на уроках технології..... 368

Анна Павленко. Формування творчих здібностей здобувачів на уроках технології..... 374

Олена Каліберда. Проектувальна діяльність у формуванні музично-творчих здібностей учнів початкової школи..... 380

**ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ
МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

Вікторія ГЕВЧУК,

студентка III курсу

спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри

образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Ірина ПАЦАЛЮК

У статті розкрито сутність та структуру предметної мистецької компетентності як комплексної інтегрованої якості особистості в системі сучасної освіти. На основі аналізу фундаментальних праць (О. Рудницької, Г. Падалки, Л. Масол) та сучасних досліджень (Т. Косінської, Р. Шпіци, І. Федіва та ін.) уточнено зміст компетентнісного підходу в умовах Нової української

школи. Особливу увагу приділено практичним засобам формування компетентності, зокрема дидактичній грі та

***Ключові слова:** предметна мистецька компетентність, мистецька освіта, Нова українська школа, творчі завдання, дидактична гра, художньо-творча діяльність, учні.*

Предметна мистецька компетентність у сучасній педагогіці розглядається як комплексна інтегрована якість особистості, що включає систему знань, умінь, навичок та ціннісних ставлень у сфері мистецтва і забезпечує здатність учня до свідомого застосування цих знань та навичок у творчій діяльності. Вона охоплює не лише оволодіння художніми прийомами, техніками та способами вираження, а й розвиток естетичного сприйняття, художньої уяви, креативного мислення, самовираження та критичного осмислення мистецьких явищ.

Таке розуміння сутності предметної мистецької компетентності сформувалось на основі теоретико-практичних розвідок значної кількості науковців серед яких О. Рудницька (2002), Г. Падалка (2008, 2010), О. Семерик (2015), Л. Масол (2015), Р. Шпіца, І. Федів (2021), Л. Дубровська та В. Дубровський (2022), Т. Косінська (2022), О. Мусієнко (2024) та ін..

О. Рудницька (2002) – засновниця української школи мистецької педагогіки розкриває сутність педагогіки мистецтва як цілісної системи. На думку авторки – фокус мистецької компетентності – духовність та культура, її концепція базується на тому, що мистецтво – це не просто предмет у розкладі, а особливий спосіб буття та пізнання світу через призму культури. О. Рудницька (2002) наголошує на тому, що навчання мистецтву неможливе без духовного розвитку особистості. На її думку мистецька освіта – це не лише процес оволодіння певною сумою знань та вмінь, а насамперед процес входження особистості в культуру, де художні знання стають засобом самовираження та духовного збагачення.

Вартує зазначити, що важливою у плані трактування змісту предметної мистецької компетентності є емоційна природа компетентності, адже

«Розуміння мистецтва – це завжди співтворчість» (Рудницька, 2002: 56). Показником компетентності учня є його здатність до емоційного відгуку на мистецтво та вміння втілювати власні внутрішні переживання в конкретних творчих формах.

Г. Падалка (Падалка, 2010) у своїх розвідках також акцентує увагу на емоційній складовій: «Естетичне переживання є пусковим механізмом художнього розвитку. Без емоційного відгуку процес малювання чи ліплення перетворюється на механічну вправу, що втрачає свою освітню та виховну цінність» (Падалка, 2008: 78). Дослідниця також розкриває роль педагога у формуванні предметної мистецької компетентності та наголошує на тому, що «Головним завданням педагога-мистецтва є створення ситуації творчої свободи, де технічні навички не домінують над задумом, а допомагають учневі висловити власне «Я». Урок мистецтва – це простір, де помилка є не приводом для зауваження, а кроком до пошуку нового художнього рішення» (Падалка, 2010: 115).

Сучасна педагогічна наука підкреслює, що формування предметної мистецької компетентності є процесом поступового засвоєння знань і практичних умінь через активну творчо-пошукову діяльність учнів, виконання різноманітних творчих завдань, аналіз і інтерпретацію художніх творів. Це передбачає розвиток не лише технічних навичок, а й здатності до самостійного художнього мислення, творчого підходу до вирішення завдань, а також уміння оцінювати власні результати та результати інших, виховуючи відповідальне ставлення до мистецької діяльності.

Як зазначає Л. Масол (2015), формування предметної мистецької компетентності передбачає не лише технічне опанування художніми засобами, а й розвиток здатності до поліхудожньої інтерпретації світу, що відповідає сучасним вимогам інтегрованого навчання в НУШ. Авторка означає мистецьку компетентність як здатність особистості до пізнавальної та практичної діяльності в певній галузі мистецтва: «Мистецька компетентність особистості – це інтегрована якість, що виявляється у здатності сприймати, аналізувати,

інтерпретувати та створювати художні образи на основі сформованих знань, умінь і ціннісних ставлень» (Масол, 2015: 60). Структура предметної мистецької компетентності за Л. Масол (2015) має наступні компоненти:

- когнітивний (система знань про мистецтво, його мову, термінологію та історію, розуміння специфіки художньої мови (колір, лінія, композиція) та знання творчості видатних митців);

- діяльнісний (практичні вміння та навички (техніка малювання, володіння художніми техніками та матеріалами, практичні вміння та навички (графічні, живописні тощо), здатність до творчого самовираження та інтерпретації образів);

- ціннісний (емоційне сприйняття, естетичні смаки, ідеали та власне ставлення до творів мистецтва).

Зміст предметної мистецької компетентності поступово розширюється. На сьогодні розроблено Концепцію поліхудожнього виховання (Масол, Ганнусенко, Комаровська, Ничкало, Оніщенко, & Рагозіна, 2020). Згідно з Концепцією (2020) предметна мистецька компетентність – це складне інтегроване утворення, яке передбачає:

- здатність учня розуміти специфіку художньої мови різних мистецтв (лінія, колір, звук, ритм);

- готовність до практичної творчої самореалізації (створення власних художніх образів).

- наявність естетичного досвіду, що дозволяє дитині сприймати та оцінювати твори мистецтва.

Положення, висвітлені у Концепції вартує доповнити розвідками Р. Шпіци та І. Федіва (2021), які розширили зміст предметної мистецької компетентності. Згідно з розвідками означених авторів предметна мистецька компетентність має трикомпонентну структуру: особистісно-мотиваційний, когнітивно-рефлексивний та креативно-організаційний компоненти. Автори акцентують увагу на важливості саме мотиваційного компоненту.

На нашу думку слід звернутись і до розвідок Т. Косінської (2022). Авторка підкреслює, що в умовах Нової української школи предметна мистецька компетентність має розглядатися як інтегрований результат, що поєднує емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва та здатність до практичного втілення художнього задуму через гру та експериментування.

Підсумовуючи, констатуємо, предметна мистецька компетентність становить комплексну систему знань, умінь та навичок, що забезпечують здатність учнів до їх практичної реалізації у творчій практиці, потребує знання специфіки художньої мови різних мистецтв, готовності до практичної творчої самореалізації, наявності естетичного досвіду. Дієвим компонентом у її розвитку визначено особистісну мотивацію.

Науковці, які розкривають зміст предметної мистецької компетентності виділяють і засоби, які сприятимуть її розвитку. Так, роль гри як унікального інструменту розвитку учнів, висвітлено у працях Л. Масол (2015), Т. Косінської (2022), О. Карпенко (2024), Т. Юрченко (2024) та ін. Такий підхід є доцільним, оскільки гра чи ігрові моменти одночасно активізує емоції (мотиваційний компонент), вимагає застосування правил і знань (когнітивний компонент); реалізується через практичну дію (діяльнісний компонент). Якщо говорити про мотиваційну складову, то добре спланована та організована гра завжди звернена до особистісних потреб учня.

Наступним із найбільш дієвих засобів формування предметної мистецької компетентності є творчі завдання, які не лише активізують пізнавальний пошук та уяву школярів, а й стимулюють їхню художню ініціативу, сприяючи глибинному засвоєнню матеріалу. Вони спрямовані на розвиток уяви, креативного мислення, практичних умінь та навичок, а також на формування естетичного смаку й художнього сприйняття.

Виділимо класифікацію творчих завдань, розроблену на засадах діяльнісного підходу (за Л. Масол, Т. Косінською), що включає перехід від репродуктивних вправ до самостійних проєктних та ігрових рішень.

1. Алгоритмізовані (репродуктивні) вправи: Спрямовані на опанування базового інструментарію та художніх технік. Учні відтворюють запропонований педагогом зразок, що дозволяє виробити автоматизм у роботі з матеріалами, розвинути зорову пам'ять та графічну влучність. Це фундамент, на якому формується технічна грамотність майбутньої творчої дії.

2. Варіативно-пошукові (репродуктивно-творчі) завдання: Передбачають внесення авторських змін у знайомі схеми чи образи. Школярі експериментують із поєднанням елементів, стилів або кольорових гам, трансформуючи першоджерело. Такі завдання є перехідним містком від механічного копіювання до самостійної генерації ідей.

3. Креативно-продуктивні завдання: Орієнтовані на створення автентичного художнього продукту «з нуля». Учень виступає повноправним автором, який самостійно обирає засоби вираження для втілення власного задуму. Це сприяє становленню художньої автономії, розвитку уяви та здатності до композиційного планування.

4. Евристичні (проблемно-творчі) ситуації: Вимагають від дитини розв'язання художнього «виклику» в умовах певної суперечності чи дефіциту засобів. Пошук оптимального виходу з проблемної ситуації стимулює дивергентне мислення, вчить аналізувати альтернативи та приймати обґрунтовані естетичні рішення.

5. Ігрові інтерактивні завдання: Реалізуються через занурення у рольовий або сюжетний контекст. Гра мінімізує страх перед помилкою та забезпечує високу емоційну включеність. Взаємодія в ігровому полі розвиває емпатію, навички софт-скілз (комунікацію) та здатність до імпровізації в колективній творчості.

6. Комплексні проєктні завдання: Найвищий рівень активності, що передбачає створення цілісного об'єкта (виставки, вистави, арт-буку) через синтез знань. Проєктна діяльність формує стратегічне мислення, вміння розподіляти ролі в команді та презентувати результати своєї праці соціуму.

Доцільність такого підходу підтверджують розвідки Р. Шпіца та І. Федів (2021), які стверджують наступне: навчання мистецтву має переходити від простого репродуктивного відтворення (копіювання) до творчого самовираження.

Різноманіття видів творчих завдань дозволяє організувати навчальний процес у мистецькій освіті максимально ефективно, забезпечуючи всебічний розвиток предметної мистецької компетентності учнів, їх креативних здібностей, емоційного інтелекту та навичок самостійної творчої діяльності.

Отже, формування предметної мистецької компетентності є невід'ємною частиною загальної мистецької культури учня та сприяє розвитку його творчого потенціалу. Виконання творчих завдань у навчальному процесі сприяє не лише практичному засвоєнню мистецьких знань, а й розвитку критичного мислення, самостійності, ініціативності та емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва. В результаті учень набуває здатності творчо вирішувати завдання, створювати художні продукти, оцінювати їхню художню цінність і застосовувати набуті знання у різних контекстах навчальної та позашкільної діяльності. Не менш важливе значення у цьому процесі відводять грі як унікальному інструменту розвитку учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карпенко, О., & Юрченко, Т. (2024). Народна гра як засіб формування художньо-творчої компетентності молодших школярів. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 3(60), 54–59. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.311589>

2. Косінська, Т. (2022). Формування предметної мистецької компетентності молодших школярів у контексті вимог НУШ. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 1(47), 263–268. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-1-42>

3. Масол, Л. М. (2015). *Загальна мистецька освіта: теорія і практика*. Либідь.

4. Масол, Л., Ганнусенко, Н., Комаровська, О., Ничкало, С., Оніщенко, О., & Рагозіна, В. (2020). *Концепція мистецької освіти*. Інститут проблем виховання НАПН України.

5. Падалка, Г. М. (2008). *Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін)*. Освіта України.

6. Рудницька, О. П. (2002). *Педагогіка: загальна та мистецька*. Навчальна книга – Богдан.

7. Семерик, О. М. (2015). *Інтерактивні технології в початковій школі: ігрові форми навчання*. «Шкільний світ».

Шпіца, Р. & Федів, І. (2021). Формування художньо-творчої компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва: теоретико-методичний аспект. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (192), 143–148. <https://doi.org/10.31812/pedag.v0i192.4841>

